

כניסת שבת: 19:20

יציאת השבת: 20:25

לדעת ר"ת: 20:57

אורי וישעי

מכריזין על הצום, צום שבעה עשר בתמוז ביום שלישי, גמר הצום 22:20

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ל ע"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
 עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עטרת פז

מובא במדרש "בשביל שנתעצל משה במעשה זמרי לא ידע איש את קבורתו", ע"כ. ובוודאי יקשה לנו למה באמת נתעצל משה רבנו להרוג את זמרי – כפי שמציין המדרש – עד שבא פינחס ועשה זאת?

ידוע שזמרי העליב מאד את משה, בהביאו לפניו את המרסעת המדינית ובשאלו אותו: "בת יתרו מי התיר לך?" – לכן נמנע מלעשות דבר שאינו אלא "הלכה ואין מורין כן", כדי שלא יחשדו בו כי עשה זאת מחמת נגיעה עצמית. לפיכך היו השבטים מבזים את פינחס, כי מאחר שהיה מזרעו של יתרו ודברי-העלבון של זמרי נגעו גם אליו, היה עליו להימנע ממעשה-הקנאות כדוגמת משה – ועל-כן מייחסו הכתוב אחר אהרן הכהן, להעיד עליו כי לא עשה זאת מחמת נגיעה עצמית, אלא מחמת קנאת ה' צבאות שנתלקחה בקרבו. ואם כן, מה עניין מעשה-זמרי לקבורתו של משה?

הרבי ר' יהונתן ז"ל מפרש טעם לזה שלא ידע איש את קבורתו של משה: מפני שטוענים האפיקורסים, כי לא יתכן שהיה משה רבנו כה גדול כפי שכתוב בתורה, שכן אילו באמת הגיע משה למדרגה עליונה כזו, לעלות השמימה ולדבר פנים-אל-פנים עם השכינה, כי אז מן הנמנע היה שימות כבשר-ודם רגיל ולא יזכה לחיי-נצח כמו חנוך ואליהו. לפיכך – טוענים הכופרים – עלינו להסיק, כי לא היתה זו אלא התפארות עצמית של משה בשביל הדורות הבאים, ואילו לאמתו של דבר לא היה כך.

אולם, טענה זו מגוחכת היא, שכן אילו היה משה רבנו מזייף, חלילה, וכותב בתורה כרצונו, מי אפוא היה מכריחו לכתוב "וימת משה"? הלא במקום זה יכול היה לכתוב, כי עלה חי השמימה ובכך היה מגדיל פי כמה וכמה את כבודו ותפארתו.

ואם רואים אנו בכל-זאת, שנאמר מפורש: "וימת משה", הרי זו הראיה המובהקת ביותר כי "משה אמת ותורתו אמת". אולם, כוחה של ראיה זו אינו יפה אלא משום שלא ידע איש את קבורתו של משה, שכן אילו ידוע היה מקום קבורתו שוב לא היה יכול לכתוב, כי עלה חי השמימה מאחר שהקבר היה מוכיח את ההיפך. הרי עצם דבר זה שלא ידע איש את קבורתו, מהווה ראיה מובהקת לאמיתותה של תורת-משה.

מעתה יובנו היטב דברי המדרש. אילו לא היה משה מתעצל במעשה זמרי והיה מקנא את קנאת ה' צבאות, היה זוכה אף הוא לשכרו של פינחס, לחיות חיי-נצח – שכן כל מצוה יש לה סגולתה המיוחדת ושכרה הקבוע – וממילא לא היתה סיבה לכופרים להרהר אחרי אמיתות התורה.

אך מכיון שלא עשה כך והוא מת כאחד האדם, היה הכרח אפוא להעלים את מקום קבורתו, כדי שזה ישמש ראיה כנגד הכופרים כי משה אמת ותורתו אמת.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה, יא)

ופרש"י לפי שהיו השבטים מבזין אותו: הראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לעבודה-זרה והרג נשיא מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

חשדו השבטים בפינחס, שלפיכך הרג את זמרי משום שמוצאו מעובדי-עבודה-זרה ויש בו איפוא מטבע האכזריות, לקום ולשפוך דם. על-כן בא הכתוב ומייחסו אחר אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כדי להוכיח בזה, שלאמתו של דבר דומה פינחס בטבעו לסבו אהרן, ועשה מה שעשה רק מתוך קנאות-ה' טהורה.

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום (כה, יב)

בדין הוא שיטול שכרו (מדרש).

רש"י אומר, שהיו השבטים מבזים אותו על אשר הוא מזרעו של יתרו, ולכן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. וקשה, הלא ייחסו זה אינו מבטל את העובדה שהוא היה מזרעו של יתרו?

זהו שאמר הכתוב: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" – אפילו לפי דבריכם, שהוא מזרעו של יתרו, אולם הלא הוא "השיב את חמתי מעל בני ישראל" ועשה איפוא "עובדא דאהרן", ועל-ידי-זה הוא נקרא "בן אהרן הכהן" וממילא ראוי הוא לברכתו של אהרן: "הנני נתן לו את בריתי שלום".

היינו: "בדין הוא שיטול שכרו" – שכר זה, ברכת השלום, בדין מגיע לו, לפי שעשה "עובדא דאהרן".
אע"פ שהקנאות הינה לכאורה היפוכו של השלום ונראית היא כמחלוקת, בכל-זאת אמרה תורה כי קנאות אמתית וכשרה מביאה דוקא לידי שלום.

תחת אשר קנא לאלהיו (כה, יג)

דרכו של כל חוטא, להיתלות בזולת ולומר: "ההוא גם כן עשה כך".

לפיכך הכריז השם-יתברך את עשרת הדברות בלשון יחיד, כדי שיהא דומה על כל אחד ואחד מישראל, כאילו ניתנה התורה לו בלבד ואין לו להשגיח באחרים. מה שנקרא "נחמת רבים"!

והנה, פינחס בודאי עשוי היה להשגיח במושה ואהרן ושבעים הזקנים ולומר: אם הם מחשים ואינם נוקפים אצבע, למה לי איפוא להיות ירא-שמים יותר מהם? – ובכל-זאת לא התחשב בכך, כי אם עשה את אשר מצא לנחוץ לעשות לכבוד השם-יתברך – לפיכך נאמר: "אשר קנא לאלהיו" – דומה היה עליו באותה שעה כאילו רק אלוהיו שלו הוא וחובה מוטלת עליו לקנא לכבודו, אף כי איש אינו עושה זאת.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

הליכות מלכי

הלכות תענית שבעה עשר בתמוז

ביום שלישי הקרוב יחול צום יז' בתמוז, הצום בעצם מתחיל את "ימי בין המצרים" הנמשכים שלשה שבועות, עד לאחר צום תשעה באב, ובהם, מנהג ישראל להתאבל על חורבן בית מקדשנו ועל גלותנו מארצנו, והצרות שהשתלשלו כתוצאה מהגלות.

נאמר בספר זכריה: כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים. ופירושו חז"ל, צום הרביעי זה צום יז' בתמוז, כי חודש תמוז הוא הרביעי לחודש ניסן. צום החמישי, זה צום תשעה באב, כי חודש אב הוא החמישי לחודש ניסן. צום השביעי, זה צום גדליה שחל בשלשה בתשרי, וצום העשירי, זה צום עשרה בטבת. וכל ישראל מתענים בימים אלו מפני הצרות שארעו בהם, כדי לעורר ולפתוח הלבבות לדרכי התשובה, ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ולמעשי אבותינו שהיו כמעשינו עתה עד שגרמו להם ולנו אותם הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב מעשינו, כמו שנאמר: והתוודו את עוונם ואת עוון אבותם (רמב"ם).

חמשה דברים אירעו ביום יז' בתמוז: נשתברו הלוחות, בטל התמיד, הובקעה העיר בתקופת חורבן הבית השני, שרף אפוסטומוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. וחמשה דברים ארעו בט' באב: נגזר על אבותינו במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה עיר גדולה ושמה ביתר, שהיו בה אלפים ורבבות מישראל, והיה להם מלך גדול (בר כוכבא) אחר חורבן בית שני, ודימו כל ישראל שהוא המשיח, ונפל ביד הרומאים ונהרגו כולם, והיתה צרה גדולה כחורבן בית המקדש. ובו ביום חרש טורנוסורפוס את ההיכל וסביביו ככתוב: ציון שדה תחרש. ובג' בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם ונכבית גחלת ישראל שארית הפליטה שנשארו אחר חורבן הבית הראשון. ובעשרה בטבת סמך נבוכדנצר הרשע על ירושלים והביאה במצור.

התענית מתחילה בבוקר בעלות השחר בערך בשעה 04:00 ועד צאת הכוכבים בשעה 20:22.

חולה, גם כשאין בו סכנה, פטור מלהתענות ב"ז בתמוז. וכן חולה שנרפא אך עודנו חלש, כל זמן שיש חשש שאם יצום יחזור לחליו, פטור מלהתענות.

בנים מתחת לגיל בר-מצוה (13), ובנות מתחת לגיל בת-מצוה (12) פטורים מלהתענות. נשים מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות. ומינקת שאמרו שפטורה מתעניות אלו, כתב מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א שאפילו אם פסקה להניק את בנה, כל שהיא תוך עשרים וארבע חודש ללידתה, ומרגישה חולשה יתרה הרי היא פטורה מלהתענות. אבל אם היא אינה מרגישה חולשה יתירה וסחרחרת וכדומה, נכון להחמיר שתתענה גם היא, וכן פסק הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א. ויש מקילים לכל אשה שהיא בתוך עשרים וארבע חודש מלידתה שלא תתענה, מפני שבדרך כלל היא עסוקה בענייני הבית, ונחלשת מאד מחמת התענית.

אנו תפילה שיתקיים בנו האמור בפסוק: צום רביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים.

יש זעקה ויש זעקה 'שבת'!!! מן הלב

מסופר על מרן ראש הישיבה הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, כאשר יצא למחות בנהגי מכוניות שחיללו את השבת בנסיעה כלכל את מעשיו בתבונה ובשיקול הדעת, למרות הכאב המר שפרץ מלבו והיה קורא "שבת" "שבת" לעבר מחללי שבת, רק במדה והנהג לא הפרז במהירות הנסיעה, ורק אם לפי הערכתו תגיע הקריאה לאזניו, לעומת זאת כשנתקל בפורץ גדר שפתח את חנותו בשבת לא היסס להרים קולו כשופר ולזעוק מרה כנגדו, אפילו אם היה זה גבר אלים שביכולתו, והלה אף איים לעשות כדבר הזה לפגוע בו ולהכותו מכת מות, הוא לא נרתע מפני התקיפים, והביא את מחאתו זעקתו בצורה נמרצת מבלי לחשוב על עצמו.

פעם בעצם יום שבת קודש התדפק אדם חילוני מראהו כגבר אלים על דלת ביתו, וביקש להיכנס, נבהלו האנשים בתוך הבית כי חששו מפני מה שאדם כזה עלול לעשות, אך הגר"י צדקה יצא אליו רגוע ושליו וישאלהו בניחותא לחפצו.

לבסוף התברר כי האיש הינו נהג מונית, וחילל שבת בפרהסיא, הגר"י צדקה מחה כנגדו בזעקה מרה והפציר בו בתחנונים שיעצור ולא ימשיך לנסוע אך לשוא. הוא המשיך בנסיעה אולם כפי הנראה זעקתו של הרב צדקה, הוסיפו להדהד באוזניו, הפצרותיו נכנסו בלבו כארס של עכנאי עד ששאל אודותיו, והתחיל לחפש אחריו "באתי אל כבודו".

אמר הנהג כי הרגשתי שהצעקה "שבת" "שבת"!!!! הבוקעת מפיו היא צעקה טהורה, זו צעקה שונה מכל הצעקות שקלטה אזני עד כה, החלטתי איפוא לבוא ולשמע מה פשר הכאב הזה שגרם לך לצעוק כ"כ בחזקה.

כל משכורתו של ימי החול היה מוציא על שבת

המהר"ם מקוברין זצוק"ל סיפר על פועל אחד שהיה בארץ ישראל, אשר היה עובד עבודת היום כל השבוע בזיעת אפו מבוקר ועד ערב, וכל מה שהשתכר בכל ימי השבוע, לא היה מוציא שום הוצאה על הצטרותו של ימי החול, כי אם כל משכורתו מכל ימי החול היה מוציא על שבת, ומן המאכלים שנשארו משבת היו מתפרנסים כל השבוע.

ועוד סיפר, שכשהגיע חצות היום בערב שבת קודש היה המהר"ם ובני ביתו רוחצים את עצמם לכבוד שבת ומתקשטים במלבושי כבוד של שבת, והיו יושבים ואומרים בפייהם במעלת השבת קודש, קום שוין בא כבר כי עליך אנו מיחלים עליך, אנו מצפים, קום נא אלינו, וכן היו יושבים כל היום עש"ק עד כניסת ליל שבת, ובהגיע יום השבת היה יושב על מקומו ולא היה זז בשום אבר, באמרו אנכי ע"ה לא אדע הלכות שבת אולי עם איזה תנועה קלה אחלל שבת ח"ו, והיה יושב כל השבת בזהירות יתירה.

(מתוך שבת במחיצתם של גדולי ישראל הרב וילנר)